

GONIEC KRAKOWSKI

CENY OGŁOSZEŃ: Po tekście 1 mm w 1 kolumnie (szer. szp. 22 mm) 36 gr. W tekście 1 mm w 1 kolumnie (szer. szp. 72 mm) 3.— Zł. Drobne za słowo 24 gr. (tylko dla osób prywatnych); dla poszuk. pracy 20 gr. Pierwsze słowo tłusty druk (najwyżej dwa słowa) 40 gr.

Rok II.

Nr. 36.

Kraków, środa 14 lutego 1940 r.

Nadesłane a nie zamówione przez Redakcję ręko-
pisy będą zwracane autorom jedynie wówczas gdy
dołączone zostaną znaczki pocztowe na opłacenie prze-
syłki zwrotnej.

Naturalne związki gospodarcze

wykazują stałą racjonalność.

Podpisanie układu gospodarczego między Niemcami a Rosją sowiecką

Moskwa, 14 lutego. Po ukończeniu pertraktacji podpisano w Moskwie w dniu 11 lutego 1940 układ gospodarczy między Niemcami a Rosją sowiecką.

Układ ten odpowiada życzeniom rządów obydwóch państw, które zmierzały do zrealizowania programu gospodarczego, odwołującego do wymiany towarowej między Niemcami a Rosją sowiecką. Jak to już zaznaczono podczas wymiany towarowej między ministrem spraw zagranicznych Rzeszy p. von Ribbentropem a prezydentem rady komisarzy ludowych i komisarzem ludowym dla spraw zagranicznych ZSRR, p. W. M. Mołotowem.

Układ gospodarczy przewiduje wywóz surowców z Rosji sowieckiej do Niemiec, a wywóz ten będzie kompensowany przez dostawę wyrobów przemysłowych ze strony niemieckiej.

Rozmiary wymiany towarowej między Niemcami a Rosją sowiecką już w ciągu pierwszego roku ważności układu będą tak znaczne, że przekrocza rozmiary wymiany w ciągu całego czasu od wojny światowej. Istnieje zamiar dalszego rozbudowania wzajemnej wymiany towarowej w przyszłości.

Układ podpisali ze strony niemieckiej specjalny pełnomocnik rządu niemieckiego ambasador Ritter i kierownik delegacji gospodarczej poseł Schurre, a ze strony sowieckiej komisarz handlu zagranicznego ZSRR, Mikołaj i zastępca handlowy ZSRR, w Niemczech Babarin.

Przypomnieć należy, że jeszcze w sierpniu podpisany został z Rosją układ w sprawach kredytowych, który stwarzał, w przeciwieństwie do lat ubiegłych, wielkie możliwości rozbudowy wymiany towarowej. Poza tym nastąpiła wizyta min. von Ribbentropa w Moskwie w dn. 28 września oraz wymiana korespondencji między ministrem spraw zagranicznych Rzeszy a rosyjskim szefem rządu Mołotowem, przyczem z obydwu stron okazano najlepsze chęci rozbudowy wymiany towarowej oraz stosunków gospodarczych między Niemcami a Rosją sowiecką, przy pomocy wszelkich, stojących do dyspozycji środków.

Pertraktacje, konieczne do przeprowadzenia odpowiedniego układu zostały natychmiast rozpoczęte i prowadzone z częścią w Moskwie a częścią w Berlinie. Zostały one zakończone pełnym sukcesem w postaci podpisania układu obecnego w Moskwie.

Układ ten ustala obecnie wspólny program gospodarczy, regulujący wymianę towarową niemiecko-rosyjską, doprowadzając ją do rozmiarów dotychczas nienotowanych. Wiadomym jest, że Niemcy już w r. 1913 importowali jedną trzecią całego eksportu rosyjskiego dostarczając wzajemnie za to niemal połowę całego im-

portu rosyjskiego. Gdy po wojnie Rosja podjęła stosunki gospodarcze z zagranicą — Niemcy byli jednym z głównych partnerów handlowych, odbierając w latach 1921 i 1923 znowu więcej, niż jedną trzecią całego importu rosyjskiego. — W latach 1931—1933 eksport z Rosji do Niemiec osiągnął prawie 40 procent całości eksportu rosyjskiego. W równej mierze wzrósł również import niemiecki do Rosji.

Fakty powyższe są najlepszym dowodem naturalnej skłonności do uzupełniania się niemieckiej i rosyjskiej gospodarki. Pod-

czas gdy Rosja rozporządza niemal niewyczerpalnymi zasobami surowców, których eksploatacja wzmogła się jeszcze po wprowadzeniu planu pięcioletniego w życie, to Niemcy posiadają olbrzymie możliwości przemysłowe, które wcale nie zmalały z powodu wojny i obecnie przemysł niemiecki, mimo wielkiego zapotrzebowania wojennego, jest w stanie pokrywać wszelkie potrzeby Rosji w zakresie gotowych produktów przemysłowych.

Obecnie podpisany układ gospodarczy przewiduje wymianę rosyjskich surowców na fabrykaty przemysłowe niemieckie w wielkich rozmiarach. Niemcy i Rosja powrócili zatem do dawnych naturalnych związków gospodarczych.

Anglia otrzymała znowu dotkliwy cios.

Zawarcie układu gospodarczego między Niemcami a Rosją wywarło wielkie wrażenie.

Sztokholm, 14 lutego. Wiadomość o zakończeniu niemiecko-rosyjskich pertraktacji handlowych oraz o podpisaniu układu handlowego, odpowiadającego życzeniom obydwóch krajów, została zamieszczona w tutejszej prasie pod sensacyjnymi tytułami: **Wrażenie to jest tem silniejsze, że w ciągu ostatnich miesięcy propaganda nieprzyjacielska usiłowała stałe rozszerzać pogłoski o „nieprzewidywalnych trudnościach”, jakie zachodzą w niemiecko-rosyjskiej wymianie towarowej.**

„Dagens Nyheter” twierdzi, że obydwie te wielkie kraje, które tak znakomicie mogą się wzajemnie uzupełniać, obecnie niewątpliwie wykorzystują wzajemne możliwości. Dziennik ten mówi o gigantycznym planie, który obecnie zostanie wprowadzony w życie.

* * *

Niemiecko-rosyjski układ gospodarczy zwrócił na siebie również baczna uwagę politycznych kół Norwegii. Poranna prasa przynosi pod wielkimi tytułami wiadomości o pomyślnym zakończeniu pertraktacji. „Morgenbladet” oświadcza, że układ posiada olbrzymie znaczenie z uwagi na angielską blokadę. „Układ wzmocni dowód do Niemiec w znacznym stopniu i będzie skutecznym przeciwdziałaniem angielskiej blokadzie”. Równocześnie Rosja będzie czyniła wszelkie zakupy w Rzeszy, skutkiem czego mocarstwa zachodnie stracą Rosję, jako odbiorcę swoich towarów.

Francuscy żołnierze pozbawieni opieki duchownej.

Kard. Verdier znalazł się w nielaskie u władz cenzury paryskiej.

Bruksela, 14 lutego. — Najwyższy zwierzchnik kościelny Francji kardynał Verdier popadł w nielaskę u władz francuskiej cenzury.

W piśmie kardynała „Semaines Religieuses” uległ konfiskacie cały artykuł poświęcony przeglądowi ostatnich wydarzeń. Nie oszczędzano ani jednego zdania, choć autor artykułu był sam kardynał Verdier. Krążą wiadomości, że skonfiskowano artykuł, pisma kardynała, dotyczył sprawy księży i zakonników, powołanych pod broń.

W tym samym dniu ukazała się wiadomość agencji Havasa, w której doniesiono, że tysiące księży pełni służbę, jako oficerowie czy żołnierze, przyczem straty wśród

Kanał Dniepr—Bug zostanie odbudowany.

Moskwa, 14 lutego. — Jak donoszą z Brześcia, prace około odbudowy kanału łączącego Dniepr z Bugiem znajdują się w pełnym toku.

Chodzi w tym wypadku o kanał dawniej często używany, ostatnio jednak zaniewany, który prowadzi przez błota pińskie. Po odbudowie kanału da się również uregulować żeglugę na Bugu. Jak wiadomo, droga wodna z morza Czarnego do morza Bałtyckiego prowadzi przez Dniepr, Bug i Wisłę, a droga ta posiada specjalnie doniosłe znaczenie z uwagi na rozbudowę wymiany towarowej między Rosją a Niemcami.

* * *

Prasa lotewska zamieszcza również wiadomości o podpisaniu układu niemiecko-rosyjskiego na czołowym miejscu pod wielkim tytułem „Podpisanie układu gospodarczego między ZSRR a Niemcami”. dalej: „Największa wymiana towarowa od czasu wojny światowej”. Półurzędowe pismo „Rīts” przynosi tekst układu depesz TAS i DNB. Również i lotewskie pismo wojskowe zamieszcza wiadomość o podpisaniu układu podkreślając jego szczególne znaczenie.

* * *

Prasa kopenhaska określa układ jako traktat o „nieprzewidywalnym znaczeniu”. Pismo „Berlingske Tidende” pisze o „Gospodarstwie niezależnym od Europy zachodniej”, które jest celem obydwu partnerów. Podobne zapatrywania podziela pismo „Politiken”.

Drażliwe problemy

Ciekawe wiadomości dochodzą z Paryża.

Sztokholm, 14 lutego. — Dziennik „Alltids” donosi z Paryża o wielkich troskach Francji.

W ciągu niecałego półrocza wojny ceny środków żywności we Francji wzrosły o 50 procent, przyczem niektórzy kupcy zarabiają nawet ponad 100 procent. Wielu kupców faworyzuje swoich dawnych klientów, podczas gdy szerokie sfery gospodyń domów nie otrzymują nic. Znaczna część ludności domaga się racjonowania, aby wreszcie jedno prawo zapanowało dla wszystkich.

Usiłowania, zmierzające do uniknięcia służby w wojsku przybrały takie formy, że rząd widział się zmuszonym do ustanowienia specjalnej komisji, która w swoim Paryżu ujęła około sto tysięcy niedoświadczonych ludzi i wysłała ich natychmiast na front, gdzie muszą przebywać przez cały rok bez prawa do najkrótszego nawet urlopu.

Największą jednak troską jest zapewnienie rolnikom odpowiednich warunków. W ub. jesieni, skutkiem braku tych sił, jak również skutkiem braku koni, obsiano oziębłą zaledwie jedną dziesiątą części przeznaczonych na te zasiewy powierzchni, a zbiór buraków w jesieni w znacznej części z tych samych powodów poszedł na marne.

Sprawdzenie odpowiedzialności zabrał dla Francji obecnie jednym z najważniejszych i najpilniejszych zadań. Rząd widział się zmuszonym do zdemobilizowania wszystkich rolników z czterech udejmowanych pod broń roczników, a poza tym udzielono krótszych urlopów także i młodszy rolnikom, pełniącym służbę w wojsku.

Służba wojskowa staje się we Francji niepopularna.

Bruksela, 14 lutego. Francuskie ministerstwo wojny stwierdziło w oficjalnym komunikacie, że w ostatnich czasach stało się masowo zjawiskiem usiłowanie uniknięcia służby w wojsku. Licznym niekwalifikowanym robotnikom francuskim udało się, wbrew surowym przepisom, uzyskać zwolnienie z wojska, ponieważ zostali uznani za robotników wykwalifikowanych. Poszukiwanie za tego rodzaju unikającymi służby wojskowej ludźmi — przyniosło bardzo ciekawe rezultaty. Od rozpoczęcia wojny do dn. 8 stycznia ujęto 15.000 mężczyzn, obowiązanych do służby wojskowej, którzy, na podstawie fałszywych zeznań, uniknęli powołania pod broń. Ludzi tych oddano do dyspozycji władz wojskowych. W liczbie tej nie ujęto jednak tych wszystkich, których urzędowo poddano postępowaniu dyscyplinarnemu. Sądy wojskowe musiały interwenjować w ponad 20 wypadkach, w których pracodawcy udużywali swego prawa zapotrzebowania na siły robocze.

Naczelnym dowódcą armii niemieckiej gen. v. Brauchtsch w Gdańsku.

(=) Berlin, 14. lutego. — Naczelnym dowódcą armii niemieckiej gen. v. Brauchtsch przybył na krótką wizytę do Gdańska celem dokonania na miejscu inspekcji i obejrzenia wykonywanych tam wojskowych robót obronnych.

Na dworcu gdańskim powitał naczelnego dowódcę armii dowódca XX okręgu wojskowego gen. Bock. Gen. v. Brauchtsch nadal się następnie do starych koszar gwardii przybocznej, gdzie krótko przemówił do zebranych żołnierzy, poczem przyszedł do ich ćwiczeniom. Po złożeniu wizyty namiestnikowi Rzeszy Gauleiterowi Forsterowi gen. v. Brauchtsch odbył przejażdżkę po porcie, a następnie dokonał inspekcji wojsk w pobliskiej miejscowości Neustadt.

Brytyjska łódź patrolowa zatopiona przez bombowce niemieckie.

(=) Amsterdam, 14 lutego. — 10 członków załogi brytyjskiej łodzi patrolowej „Theresa Boyle” poległ w sobotę 224 ton zatopionej w sobotę przez samolot niemiecki w odległości 120 mil od wybrzeża angielskiego, zostało — jak donosi komunikat agencji Reutersa — ubiegłej nocy wysadzonych na ląd w jednym z północno-wschodnich portów angielskich. Ludzi tych, płynących łodzią ratunkową zauważył w poniedziałek pewien samolot brytyjski, który zaalarmował angielski patrolowiec min, a ten wziął na pokład rozbitków.

Walka o „Kilt”

Szkoccy posłowie bronią tradycji narodowej.

Amsterdam, 14 lutego. — Ogólnie znana malownicza bluza szkocka stała się obecnie powodem nieporozumienia, które jest bacznie obserwowane w całej Szkocji.

Londyńskie ministerstwo wojny rozporządziło, aby szkockie regimenty zaniechały ich tradycyjnych „Kiltów”, przy których nosi się w armii brytyjskiej zwykłe spodnie koloru khaki, ponieważ uważa się, że bluza szkocka jest bardzo kłopotliwym ubiorem w nowoczesnej wojnie. Szkoci jednak za żadną cenę nie chcą zrezygnować ze swoich bluz. W tym celu zwołiwali swych posłów, zasiadających w londyńskim parlamencie, celem obrony szkockiej tradycji narodowej. W ten sposób po raz pierwszy od szeregu stuleci uformował się jednolity front posłów szkockich, którzy chcą wystąpić w obronie prestiżu szkockich żołnierzy.

Wobec takiego stanu rzeczy brytyjski minister wojny Oliver Stanley zakomunikował, że jest zdecydowany walkę o „Kilt” przenieść na teren parlamentu, a nawet nie chciał zgodzić się na kompromis.

Tajemnica ukrytych skarbów.

III.

Historja olbrzymiego spadku po korsarzu.

Niemniej ciekawą jest historia spadku po sterniku Dietrichu, przyjacielu i zastrzelniku korsarza Thierry'ego, który z końcem XVII wieku wiał nad morzem Śródziemnym i zachodnim wybrzeżem Francji. Historia ta przypomina fantastyczną powieść. Przed 280 laty korsarze schwyłali na wybrzeżu Bretanii syna rybaka Thierry'ego, zawlekli go ze sobą i przedali na targu niewolników w Aleksandrii. Po 20 latach Thierry wypłynął w Wenecję, gdzie zajął się handlem i wkrótce doszedł do majątku. Wtedy jednak przypomniały mu się czasy młodości, spędzonej wśród korsarzy i Thierry zaprzagnął zostać piratem.

W krótkim czasie zorganizował barzo silną flotę korsarską, z którą przez kilka lat płał nad morzem Śródziemnym, a nawet w Hiszpanii i zachodniej Francji. W czasie owych wypraw, w których zginęło wielu ludzi, zabrał olbrzymi majątek, a pewnego dnia smutny los wszystkich korsarzy stał się jego udziałem. Rozdrażnieni jego zachowaniem Angliści, zorganizowali flotę, przeznaczoną specjalnie na schwytanie Thierry'ego. Przyszło do krwawej bitwy morskiej, w czasie której korsarz został pobity, a własny jego okręt uległ rozbieleniu i zatopieniu. Ciężko rannego Thierry'ego uratował jego sternik Dietrich, który wziął go do siebie i pielęgnował.

Wkrótce potem Thierry zmarł, zapuszczając cały swój majątek w kwocie 500 tysięcy dukatów weneckich swemu zbawcy, Dietrichowi. Po śmierci starożytnego sternika majątek ten przypadł jego krewnym na Śląsku.

Krewni ci nie dowiedzieli się prawdopodobnie o spadku. Ponieważ w Europie trwały wówczas zamieszki wojenne, Dietrich powierzył posłancowi tylko testament, pieniądze zaś złożył w jakimś banku weneckim.

Gdy Francuzi zajęli Wenecję w czasie pierwszej wojny włoskiej, zabrali pieniądze jako zastaw do Francji, pozostawiając jedynie list dłużniczy, który przekazał został rządowi włoskiemu. Kwota wzrastała nieodmiennie wskutek wieloletnich procentów, jednakże ślaska linia spadkobierców wymarła i nikt nie żądał zwrotu sum, rdy po zakończeniu wojen napoleońskich Austriacy skonfiskowali resztę własności Dietricha, znajdujących się w Wenecji.

W 225 lat po porwaniu Thierry'ego przez korsarzy i w 200 lat po śmierci Dietricha, pierwszy zgłosił swoje pretensje do majątku D o richa, pewien austriacki mechanik, który wystąpił z niemi przeciwko panującemu domowi austriackiemu Habsburgów. Pojechał do Wiednia, gdzie pretensje jego uznano i ofiarowano mu niewielką sumę jako zaliczkę, dopóki sprawa nie będzie zbadana przez prawników.

Jaki był wynik owych badań — niewiadomo, bo obaj adwokaci mechanika umarli w dość zagadkowy sposób. Tak, czy owak sprawa mechanika została odłożona i gdy nieborał ludził się wciąż zdobyć olbrzymiego majątku, wybuchła wojna światowa i monarchja austro-węgierska rozpadła się...

Tak to bywa... Złoto dziwnie lubi się wyrywać z rąk ludzkich...

Skarby pochłonięte przez morze.

Poszukiwanie skarbów zatopionych na dnie merskim zawsze nęciło ludzi awanturniczego usposobienia i żądanych zdobycia majątku. Już niezliczoną ilość razy usiłowano wydobyć zatopione przed przeszło dwustu laty skarby w pobliżu wybrzeży Holandji. Wiadomo, że w roku 1707 flota angielsko-holenderska zwyciężyła i zatopiła w pobliżu portu Vigo kilka statków hiszpańskich, które, jak wieść niesie, wiozły olbrzymi ładunek złota.

Złoto spoczęło przed dwoma wiekami na dnie Atlantyku i dotychczas tam pozostało. Oczywiście przez ten czas nie brakło ludzi, którzy marzyli o odebraniu Atlantykowi tego wspaniałego skarbu, jednak — jak dotychczas — bezowocnie. Eksploatacja owego złota dała pole do popisu wszelkiego rodzaju oszustom, którzy nie omieszkałi zakładać spółek akcyjnych i komandytowych, oraz towarzystw udziałowych dla wydobywania tak pożądanego kruszcza.

Żadne jednak poszukiwania nie dały dotąd rezultatów, technika bowiem nie miała jeszcze przyrządów dla nurków, które pozwoliłyby na zaurzenie głębiej, niż 20 metrów. Tymczasem zatopione fregaty hiszpańskie spoczywają znacznie głębiej.

Pozatem istnieje jeszcze inna trudność,

a mianowicie statki spoczywające w ciągu dwunastu lat na dnie morza, niewątpliwie zaryły się głęboko w dno, a prócz tego zapewne są pokryte grubą warstwą mułu, który jest tak charakterystyczny dla wybrzeży holenderskich. Przed poszukiwaczami leży więc jeszcze gigantyczna praca odkopania szczątków fregat.

Tuż przed wojną przedsięwzięto szereg prac związanych z wydobywaniem skarbu. Pracę miały ułatwić skafandry nowej konstrukcji, które używane były przez włoskich nurków podczas wydobywania ładunku złota z zatopionego okrętu „Artigliolo”. Oprócz nowych skafandrow zastosoowano specjalną konstrukcję z żelaza, wielką wieżę, której fundamenty znajdowały się będą na dnie morza w pobliżu zatopionych statków. Także i te prace musiały przerwać z uwagi na działania wojenne.

Głębiny oceanów ukrywają całe mnóstwo zatopionych okrętów, z których bardzo wiele zawiera cenne ładunki szlachetnych kruszców. Okręty te spoczywają na różnych głębokościach, a jak wiadomo, największą głębokość stwierdzona dotychczas wynosi „tylko” 9788 metrów...

Czyż jednak bogactwo głębin ogranicza się tylko do zatopionych okrętów? Pamiętajmy, że nawet koral i perły — czyż dno morskie nie zawiera niepojętych ilości cennych drogotnych kamieni i kruszców, wypływających przez fale w czasie przeróżnych falowań skorupy ziemskiej? Osiągnięcie jednak owych bogactw jest tak dla nas nielatywne, jak weneowska podróż do środka ziemi. A gdy wkroczymy po stuleciach, stanie się osiągalne — stracił cały swój romantyzm, jak stracił swój romantyzm kopalnie węgla. (C. d. n.)

Nowy angielski przebój. 40 tysięcy żydów na front. — Operetkowa reklama żydowsko-angielskiego przymierza wojennego.

(=) Nowy Jork, 14 lutego. Mocarstwa zachodnie mogą narzecze odetchnąć, ponieważ rozstrzygnięcie w obecnej wojnie prawdopodobnie nie da długo na siebie czekać. Jak się mianowicie „New York Times” dowiaduje z Londynu, Anglia zamierza zmobilizować w Palestynie 40 tysięcy żydów.

Można sobie wyobrazić, ile będzie przytem okrzyków wojennych tego wojowniczego narodu. Na to, że w obecnym konflikcie nie chodzi o interesy angielskie, ale o żydowskie, nie potrzeba chyba

już więcej dowodów. Czy jednak żydzi okażą się naprawdę użytecznymi na samej linii frontowej, okaże dopiero przyszłość.

Sądząc z przeszłości i tradycji można jednak być spokojnym. Bogaci i wpływowi żydzi w Anglii już postarają się o to, aby ich pobratymcy rasowi nie narazili swego drogotnego życia. W każdym razie nie musi być wesoła sytuacja Anglii, jeżeli musi sięgać aż do takich operetkowych efektów i reklamować odwagę żydowską, zbyt dobrze znaną na całym świecie.

Nowa fala mrozów na Węgrzech pociągnęła za sobą 10 śmiertelnych ofiar. Po wsiach wiele osób zaginęło. — Zaopatrzenie Budapesztu w żywność natrafia na wielkie trudności.

(=) Budapeszt, 14 lutego. Katastrofalna fala mrozów, która nawiedziła od tygodni całą Europę i spowodowała wszędzie, nie wyłączając Niemiec, przeszkody i zastanowienia w ruchu komunikacyjnym, nawiedziła też, po raz piąty w obecnym okresie

zimowym, Węgry. Jak stwierdzono dotychczas 10 osób poniosło śmierć z powodu ostatnich mrozów. Po wsiach wiele osób zaginęło z powodu zadymki śnieżnej. Przypuszczalnie burze śnieżne pociągnęły jeszcze więcej ofiar w ludziach, je-

dnak z powodu przerw w połączeniach telefonicznych liczby ich nie da się na razie ustalić. W komitacie Marmaros w Karpatach 5 robotników zostało zasypanych lawiną. O wielkich trudnościach komunikacyjnych donoszą z Węgier środkowych oraz z terenu karpacczego, w którym wszelka komunikacja kolejowa jest przerywana od szeregu dni.

W Budapeszcie pada śnieg nieprzerwanie od 24 godzin. Świeży spady śniegu dosięgał już grubości pół metra. Usierwanie olbrzymich mas śniegu utrudniających w wysokim stopniu komunikację środkową, stanowi dla zarządu miejskiego zadanie niemożliwie trudne. Szczególnie dają się odczuwać skutki mrozów i śniegów w dziedzinie zaopatrzenia miasta w żywność.

Zacięte walki na półwyspie Karelskim.

Helsinki, 14 lutego. — Według fińskiego komunikatu wojkowego rosyjskie ataki na półwyspie Karelskim przybrały na sile. Nacisk wojsk rosyjskich był najintensywniej na odcinku frontu pod Summą. Do ataku użyto wielu dywizji piechoty, popieranych przez artylerię, tanki i samoloty. Równocześnie Rosjanie użyli na półwyspie Karelskim między Muolajärvi i Vuokari około 150 tanków. Według doniesień walki trwają w dalszym ciągu. Podczas ataków na północny-wschód od jeziora Ładogi oraz w walkach pod Aitojoki straty miały być bardzo znaczne.

Na innych odcinkach frontu nie doszło do poważniejszych wydarzeń. Fińska flota powietrzna wielokrotnie przeprowadzała swoją akcję bojową. Działalność floty lotniczej rosyjskiej ograniczyła się do bezpośredniego podłoża linii frontu.

Teror szaleje w Palestynie.

Ustanowiono 12 nowych posterunków policyjnych w wioskach arabskich.

Jerozolima, 14 lutego. — Według doniesień z Palestyny uciek angielski. skierowany przeciw ludności arabskiej, przybliza na sile.

Dozór policyjny w Palestynie ma być wzmocniony i rozbudowany. Niemniej jak 250.000 funtów szterlingów przeznaczyły władze brytyjskie na wybudowanie 12 posterunków policyjnych, które mają być wzniesione wzdłuż północnej i zachodniej granicy Palestyny w arabskich wioskach celem utrzymania w ryżach i zakneblowania tubylczej ludności. Sady wojskowe wydają nadal wyroki śmierci na Arabów. W Haifie i Jerozolimie sady te wydają w ciągu jednego tylko tygodnia dziewięć wyroków śmierci na Arabów, a poza tem potwierdziły dwa dalsze wyroki śmierci.

Stosunki gospodarcze między Bułgarią a Jugosławją zacieśniają się.

Belgrad, 14 lutego. Bułgarski minister gospodarki dr. Zagoroff wraz z 25-ciu towarzyszami mu fachowcami z dziedziny gospodarstwa, opuścił w poniedziałek wieczór Belgrad, po dwudniowym pobycie. Na cześć gości urządzono w poniedziałek różne przyjęcia i bankiety.

W politycznych i dyplomatycznych kołach Belgradu podkreśla się z naciskiem, że w ciągu poniedziałku miał Zagoroff wielokrotnie sposobność do dłuższych rozmów z jugosłowiańskim ministrem spraw zagranicznych Cincarem Markowiczem.

Stara płyta gramofonowa.

Amerykański powieściopisarz Harry Mard przedsięwziął podróż do Europy. Głównym celem jej było zebranie nowych wrażeń, z drugiej strony jednak miał nadzieję, że przy tej sposobności spełni ostatnie życzenie swego zmarłego szwagra. Uśmiechał się przy tej myśli dosyć sceptycznie, daleki był bowiem od fantastycznych urojeń, a pozbawiony przypisywał przypadkom życiowym jaknajmniej znaczenie.

Po wielomiesięcznej podróży po Włoszech przybył Mard swoim autem pewnego popołudnia w okolice Genui. Niebó było pokryte ciemnymi chmurami. Miał nadzieję dotrzeć przed burzą do Genui, jednak defekt w motorze zmusił go do zatrzymania się w małej wiosce nad brzegiem morza. Zaczął padać deszcz. Mard był szczęśliwy, że mógł znaleźć schronienie pod okapem małego domku.

Młody człowiek lat około dwudziestu przypatrzył się robotce Marda przy motorze, podczas gdy matka jego, właścicielka domku, przyniosła chleb, wino i owoce. Wkrótce Mard odnalazł błąd w motorze, lecz musiał jeszcze zostać, gdyż coraz większy deszcz nie zachęcał do dalszej drogi. Rozpoczął rozmowę z matką i synem. Oboje poznali odrazu, że Mard nie był Włochem, chociaż z łatwością postugiwał się ich językiem. Temat do konwersacji znalazł się z łatwością; mówili o Ameryce i o piękności Włoch.

Młody człowiek, którego matka nazywała Ninem, zamilkł nagle. Spojrzał w pewnym

podnieceniu na morze, co nie uszło uwagi Marda. Mard zapytał:

— Czy kogoś oczekujesz chłopcze, teraz przy tej niepogodzie?

Kobieta odpowiedziała:

— Elena wyjechała z ojcem na morze, a Nino troszczy się o nią. Podczas gdy Mard z uśmiechem obserwował młodzieńca, podniósł się Nino nagle i zawołał:

— Nadpływają!

Równocześnie pobiegł do brzozy śpiewając jakąś piosenkę. Mard słuchał. Melodja unosiła się głośno poprzez szmer spadającego deszczu.

— Syn pani ma cudowny głos! — powiedział. — Kobieta uśmiechnęła się blade i spojrzała w dal.

— Cóż komu z tego przyjdzie! Nie mamy pieniędzy, a w dodatku tutaj we Włoszech piękne głosy często się spotyka.

— Głos pani syna jest całkiem niezwykły. Ja się znam na tem... Byłaby szkoda zmarnować taki głos!

W tej chwili nadziedzi Nino z dziewczyną. — Chłopcze, zaśpiewaj jeszcze — prosił Mard. Choć Nino był zażenowany, pod energicznym spojrzeniem dziewczyny roześmiał się serdecznie.

— Może serenadę z „Cavalleria rusticana”? — I nie czekając odpowiedzi, zaczął śpiewać.

Mard był zachwycony.

— Chłopcze, ty się musisz uczyć! Masz złoto w kranii!

Nino uśmiechnął się zadowolony.

— Ta serenada udaje mi się dlatego tak dobrze, że gram ją codziennie na naszej starej płycie gramofonowej. Muszę panu zdradzić, że posiadam tylko jedną płytę, lecz nie mam dnia, abym jej nie musiał zagrać dla matki. Chcę ją pan usłyszeć?

Mard słuchał uważnie. Pomimo zgrzytów

rozpoznawał głos, który mu nie był obcy. Pokreślił głową, chciał coś powiedzieć, ale milczał. Gdy płyta się skończyła i Nino wyczerpwał z napięciem zdania gościa, Amerykanin zwrócił się do jego matki i rzekł:

— To jest przecież głos Antonia Rossi!

Kobieta zbladła i zdawało się, że zemdleje. Potem powiedziała cicho:

— Tak... Psn zna Antonia Rossi?

— Czy go znam, lepiej powiedziawszy czy go znam? To był przecież mój szwagier!

— Madonna! On nie żyje! — zawołała. Przechyliła się w tył i zamknęła oczy. Wszyscy zamilkli. Z jej zamkniętych oczu spływały łzy.

— Muszę już iść — szepnęła Elena. Nino patrzył bezradnie na matkę; ona jednak uśmiechnęła się i rzekła:

— Odprowadź Elenę, Nino!

Gdy zostali sami Mard zapytał z żywym zaciekawieniem:

— Więc Nino jest synem Rossi'ego?

— Tak jest! — odrzekła cicho.

Mard pochwycił jej rękę, uścisnął je i rzekł:

— Więc moja podróż nie była nadaremna! Mój szwagier Rossi, który doszedł w Ameryce do wielkiej sławy i majątku, szukał pania zrozpaczonej. Na łóżu śmierci prosił mnie, bym odszukał kobietę, którą kiedyś kochał oraz jej dziecko. Podróżuję od miesiąca przez całe Włochy; straciłem już wszelką nadzieję wykonania życzenia mego szwagra. Ale dlaczego pani sama się nie zgłosiła?

— Proszę mnie wysłuchać! Wtedy, gdy Antonio był małym, nie miałem jeszcze pieniędzy, kochaliśmy się bardzo. Myśleliśmy, że znajdziemy szczęście na całym świecie. Gdy jednak Antonio osiągnął swoje pierwsze powodzenie, przysłał nam przekonania, że byłaby dla mnie przeszkodą w jego karierze. Zaklinał mnie, bym pozostała przy nim, zamilnęła przy małym Nino, dziecku naszej miłości, przego-

towywał ślub... Ale ja go opuściłam. Przyjechał z lat dziecińczych z mojej wsi zebrali mnie ze sobą. Pojechaliśmy zagranicę, gdzie dostał pracę przy budowie mostów i grobli. Zostałam Marią Lighetti. Mój mąż traktował Ninę jak swoje własne dziecko. Nigdy nie usłyszałam wymówki... Tak, wszystko co mi z tych szczęśliwych czasów pozostało jest Nino i stara płyta gramofonowa, pierwsza płyta ze śpiewem Antonia.

Zamilkła. Mard pokiwał głową.

— Tyle samozaparcia się!... Czy pani wie, że Antonio pani nigdy nie zapomniał? Moja siostra a jego żona wiedziała o wszystkim. Ile starań robiła by panią odszukać! Ale wszystko było bezskuteczne... A czy pani sama nigdy nie interesowała się losami Antonia, nie starała się dowiedzieć, co się z nim dzieje?

— Nie, wspomnienie samo mi wystarczało... Wiedziałam, że pójdzie swoją drogą. Gdy mój mąż umarł przed kilku laty powróciłam z Nino znowu do Włoch.

Mard wziął starą płytę gramofonową do ręki i zaczął jej się przypatrywać.

— Tej starej, zgranej płycie będzie syn pani zawiązywał swoją przyszłość!

Oczy Marii zaśnily; pytając spojrzała na Marda. Ten poglaskał czule szarą ze starości płytę.

— Antonio pozostawił swojemu synowi pięćdziesiąt tysięcy dolarów. Suma ta pozabawiła Ninę wszelkich kłopotów. Nino będzie mógł głos swój wykształcić i stać się sławnym, jak jego ojciec.

Nastąpił wieczór. Promienie zachodzącego słońca nadawały morzu kolor rozpalonego złota. Zdaleka dochodził dźwięczny głos Nina.

Maria oparła się wygodnie o krzesło i znowu zamknęła oczy. Głęboki apokopf malował się na jej twarzy. Jej palce trzymały drogą płytę gramofonową, którą jej Mard jak świętość położył na kolanach.

I. R. H.

Rzut oka na Kaukaz

Tam, gdzie Europa styka się z Azją.

Tyflis, w lutym.

Z okien pociągu pędzącego z Moskwy na Kaukaz widzimy wielbłądy, które poważają kroczyć przez stepy. Tu i ówdzie dostrzegamy z oddali wieże wiertnicze zakładow naftowych na wybrzeżu morskim. W pobliżu widzimy czarne rury naftociągu, doprowadzające naftę z kopalni. Za chwilę obraz zmienia się i widzimy stada owiec, strzeżonych przez pasterzy i psy. Tu i ówdzie ukazują się dwukolowy wózek, zaprzężony w woły. W dziwnej mieszaninie ukazują się nam tutaj Tatarzy, Persowie, Armenci i Rosjanie. Pół robotnicy — pół nomadzi.

Wtem konduktor dokonuje

rewelacyjnego odkrycia.

Na dachu wagonu jedzie jakiś pasażer bez biletu. „Na gape”. Na najbliższej stacji powiadomiam konduktora władze policyjne.

— No cóż tam, gdzie jedziesz — pyta się policjant młodego człowieka — czy może na leśniczce?

Młody człowiek ma wesołe oczy. Ton policjanta wydaje mu się przyjazny, ale złudzenie przedko przyska. — Złaz mi natychmiast! — Woła policjant już ostrym tonem.

— Nie mogę wujaszku! — odpowiada młodzieniec. — Ale mu to nie pomaga. Musi zejść nadół. Policjant śmieje się, śmieje się także publiczność. Młody człowiek postradał na wolności. Policjant każe mu uciekać, ale nie ulega wątpliwości, że pasażer ten ponownie wsiadł do któregoś z wagonów. Policjant znajduje go i tam i teraz wyrzuca go za barierę peronu. Może niejednego zdziwił tak łagodne obchodzenie się z podróżującymi na „gape”, ale ponieważ w ostatnich czasach ilość ich znacznie zmalała, więc władze mogą sobie na to pozwolić. Mimo wszystko jednak, gdy pociąg ruszył z miejsca i nasz konduktor wyglądał z miejsca przez okno, szukając swego pasażera — zobaczył go znowu na dachu wagonu, tam gdzie przedtem siedział.

Już w samym pociągu można się zorjentować wśród ludności kaukaskiej. Przedewszystkiem każdego uderza w oczy

otwartość i pełna zaufania wesołość mieszkańców Georgji.

Oni ludzie kładą widoczny nacisk na elegancję i formy grzeczności. Kaukaska „czterka” dziwnie pasuje do ich dumnych, ostrych rysów twarzy. Strój ten w Europie często mylnie uważany jest za „rosyjski”.

Inaczej zachowuje się spokojny Armeni. W jego wielkich, ciemnych oczach tli się jakiś tajemniczy ogień, ale w przeciwieństwie do swego georgijskiego sąsiada, uchodzi on raczej za melancholika, zapatrzonego w siebie. Armeni nie odpowiada na uśmiech. Nieporuszony i bacznie obserwujący swego sąsiadę, jedzie dalej bez słowa. Podczas gdy Rosjanie podają się dzisiaj chętnie za przedstawicieli ludności rolniczo-proletariackiej, to mieszkańiec Kaukazu ma więcej mieszczańskiego charakteru. Nigdzie w całej Rosji sowieckiej nie spotyka się tylu dobrze ubranych po europejsku podróżnych, co właśnie na dworcach kaukaskich.

Georgijczycy, Armeni i Rosjanie — oto, kto podróżuje kolejami w tej części Rosji. Ale co wiemy o Turkach, Persach, mieszkańcach Azerbejdżystanu, Ossetach i Abchazach, którzy w ciągu wieków przybywali tutaj i wraz z GeorgiJCami czy ArmeniJCami stawali się w jedną całość?

Jedynie udział Turków jest na tyle znaczny, aby w sąsiedniej Turcji nabrać znaczenia. Dawna historia dzisiejszej kaukaskiej republiki sowieckiej Armenji, Georgji i Azerbejdżystanu jest

historją zmiennych wpływów zagranicznych.

Ostatnimi zdobywcami, którzy wyjawili epetyt na ziemie kaukaskie, byli Turcy. Jeszcze w r. 1921 posiadali oni miasto na wybrzeżu morza Czarnego — Batumi. Po zawarcu układu między Rosją a Turcją, Moskwa musiała być cichą uspakalaną co do zamiarów tureckich wobec Kaukazu.

Tak więc turecki znawca Kaukazu Muhidun Birgen opublikował w dzienniku wychodzącym w Istambule całą serję artykułów, w których dowodził, że Turcja Aia Turka nie ma wcale zamiaru zaatakować terenów Kaukazu a w szczególności Azerbejdżystanu, ażebykolwiek ludność tamtejsza w dużym stopniu jest turecką. „Jedynym życzeniem Turcji jest, aby Azerbejdżystan pozostał samodzielnym, rozwijał się pod względem kulturalnym i aby mógł żyć, jak szczerp turecki, mając swobodę w stosowaniu swych ludowych zwyczajów”.

Pasterze ujeżdżają na małych konikach kozackich, dozorując swych stad, a kobiety wyglądają jak apaszki. Ludzie na stepach mieszają w niskich lepiankach, do połowy niemal schowanych w ziemi. Na górach rosła ku niebu wysokie wieże wiertnicze, w

blaskach słońca błyszczy świeże drzewo. Ale nagle z ziemi, w pobliżu pasących się trzód, wybucha ku niebu płomień, w ślad za nim drugi i trzeci. Widok niezwykle. W czterech miejscach równocześnie widzimy płonące strumienie gazu, tryskające w powietrze.

Podróżni, którzy jadą z Moskwy do Tyflisu, znajdują się

już trzeci dzień w drodze.

Od 24 godzin spoglądają ku szczytom Kaukazu, tonącym w wiecznym śniegu. Jak zwykle w takich wypadkach, w pociągach trafiają się znawcy, którzy wskazują współtowarzyszom podróży poszczególne góry, cytując ich nazwy.

Gdy pociąg zatrzymuje się na małej stacji — całe towarzystwo wysiada, aby rozprostować sobie nogi. Dzieci i kobiety z pobliskich wiosek czekają, aby wykorzystać okazję i sprzedać jaja kurze i mleko kozie. Z kranu dworowego cieknie „kijalka”, wrząca, gotowana woda, która tradycyjnie w całej Rosji zwyczajem bezpłatnie jest dostarczana podróżnym, aby ci mogli sobie zaparzyć herbatę. Ale podróżni coraz rzadziej podróżują z czajnikami, coraz częściej łożąc na konduktora, który w swoim przedziale ma samowar i nim obsługuje publiczność.

Kobiety, które spotyka się na dworcach, noszą stare, cenne ozdoby ze srebra, tak lubiane na Kaukazie, od niepamiętnych czasów. Po tych i innych wskazówkach widzimy, że przekroczyliśmy jakąś

niewidoczną granicę między Europą a Azją.

Zagadkowo wygląda pismo aserbejdżystańskie, które spotyka się już na dworcach. Tak, jak w całej Rosji, tak i tutaj z dachu pociągu zwisa rura gumowa, przy pomocy której dostarcza się podróżnym świeżej wody.

Sześciometrowa lampa Roentgena promieniuje z energją 10 kg radu.

W wielkiej hali jednej z fabryk berlińskich urządzono wobec ścisłego grona uzonych medyków i fachowców technicznych pokaz działania największej na świecie aparatury do wytwarzania promieni Roentgena, zbudowanej w zakładach Siemens-Reiniger. Aparatura do terapii roentgenologicznej wytwarza olbrzymie napięcie 1.200.000 woltów. Jest ona przeznaczona dla medycznego instytutu roentgenologicznego w szpitalu miejskim w Hamburgu.

Potężna aparatura składa się z siedmiopiętrowej wysokości generatora wysokiego napięcia i prawie sześciometrowej lampy Roentgena. Musiano ją ustawić w olbrzymiej hali fabrycznej, gdyż gdziekolwiek nie mogła się zmieścić. Również w Hamburgu wznoszony jest specjalny budynek, gdzie aparatura zostanie zmontowana, istniejące bowiem lokale okazały się za szcuple.

Uczestniczący w pokazie znany badacz, prof. dr. Hänisch, oświadczył, że zasadniczymi celami używania napięć ponad milion woltów, są: 1) Polepszenie wyników naświetlania, szczególnie w terapii promieniowej przez zbliżenie ich do wartości promiennego gamma emanowanych przez rad. 2) Poważne wzmocnienie dawki naświetlań. 3) Procentowe zwiększenie głębokości naświetlania.

Jeśli porówna się ilościowo promieniowanie aparatów wysokowoltowych z promieniowaniem radu, to większe zalety wy-

Tak, jak w Moskwie czy na Syberji przed odjazdem pociągu, tak i tutaj rozbrzmiewają sygnały. Najprzód rozlega się głos dzwonka stacyjnego. Publiczność powoli kieruje się do swych wagonów, nie spiesząc się. Jest jeszcze czas. Potem zgłasza się lokomotywa, a za drugim gwizdkiem parowozu — pociąg rusza z miejsca. Konduktorzy stają na schodkach wagonów, dając znak zielonemi chorągiewkami, albo i lampkami, że nie pozostali na stacji.

Pociąg pędzi dalej. Młoda kobieta w białym „kitlu” przechodzi przez wagony, zbierając zgłoszenia na obiad w wagonie restauracyjnym. Pokazuje kartkę papieru, na której ołówkiem wypisano „menu” obiadowe, w języku rosyjskim i georgijskim. Obiady wydaje się w godzinach 2.30, 3.30 i 4.30. Ale ponieważ pierwsi goście zgłaszają się trochę później a drudzy za wczesnie, przeto niebawem w wagonie restauracyjnym powstaje tłok i zamieszanie. W korytarzu tworzy się „ogonek”.

„Kto tu jest ostatnim”, pytają się nowi goście, bez śladu zdenerwowania i złego humoru. Będą zadowoleni, kiedy wreszcie uda się im docisnąć do stolika. Kto już od trzech dni znajduje się w podróży, ten umie docenić znaczenie dobrego obiadu. W wagonie restauracyjnym rozbrzmiewają pogodne głosy podróżnych, domagańskich się nakrycia, piwa czy innych napojów.

„Gdzie wam się tak spieszy?” pyta się jakiś Rosjanin sąsiada. Mamy jeszcze dzień do Tyflisu”. I rzeczywiście nikt nie ma powodu do spieszenia się. Nie ma służby, posiedzeń, ani zebrań — można poczekać.

„Tak, ale ja odczuwam pragnienie” — odzywa się wesoły Georgijczyk, znajdując trafna odpowiedź, której niesposób odeprzeć.

A pociąg dalej pędzi przez stony Kaukazu, kierując się do Tyflisu. U. K.

Napad bandycki na transport cukru w lesie pod Ożarowem.

Trzech woźniców padło trupem od kul napastników.

(=) Warszawa, 14 lutego. Niezwykle śmiałego napadu rabunkowego, przypominającego bandycki wyzysk średniowiecznych Raubritterów dokonała grupa uzbrojonych osobników w lesie koło wsi Bronisze, niedaleko Ożarowa. W chwili gdy duży transport cukru, wieziony na samych z rafinerji w Lesznie do Warszawy wjechał do wymienionego lasu, nagle z poza drzew posypały się strzały rewolwerowe w kierunku woźniców. Trzech woźniców padło od kul bandytów na miejscu, zaledwie jednemu ciężko rannemu udało się zbiec do najbliższej wsi.

Zawiadomiona natychmiast policja rozpoczęła energiczny pościg za bandytami. W międzyczasie jednak bandyci wrzucili zwłoki tragicznie zmarłych woźniców z samą, a samie wraz z transportem cukru odprowadzili w nieznanym kierunku, prawdopodobnie w stronę Warszawy.

Śnieżycą.

Drugi już dzień śnieg sypie bez przerwy. Już nie tylko na polach, ale i w samym mieście utworzyły się zasypy śnieżne, które stanowią niemały kłopot dla władz miejskich. Do walki ze śniegiem wyruszyły plugi motorowe i tramwajowe, po ulicach widać już tłumy robotników, którzy jednak nie mogą nadażyć w usuwaniu ciagle padającego śniegu. Już w dniu wczorajszym sytuacja była tego rodzaju, że w pewnej porze tramwaje kursowały bez przyczepki, gdyż „kurso” tramwajów nie mogły podlać trudom tak dalece wzmoczonej pracy.

Barometr dalej stoi nisko (740) i wykazuje tendencję spadkową tak, że nie należy się spodziewać poprawy pogody w ciągu najbliższych godzin. Temperatura dzisiaj rano wyniosła w mieście minus 16 stopni, ale skutkiem wielkich zasyw śnieżnych zimno nie dało się odczuć tak odczuć, jak w czasie bezśnieżnych zim.

Z tej bajejczanej, niespotykanej od kilku latimy, korzystają chętnie narad-

rze, którzy wyruszają na podmiejskie wzniesienia. Zarówno młodzież, jak i starsi uprawiają ten piękny i zdrowy sport, znajdując wśród lasów i pól wychudzone po godzinach pracy.

Według przepowiedni ludowych zima jednak nie powinna trwać już długo, gdyż dzisiaj, w dzień św. Walentego, mamy mróz i śnieg, co wróży szybkie zakończenie zimy.

Z dnia na dzień

(=) Kraków, 14 lutego

Co to jest gospodarka racjonalizowana? Spotykamy się dziś, nawet wielokrotnie w ciągu dnia z wyrażeniami: racja, racjonalizacja, gospodarka racjonalizowana. W powszechnej opinii panuje co do prawdziwego znaczenia tych słów duża rozbieżność, wynikająca przeważnie z niezrozumienia ich treści.

Utarło się przekonanie, że racjonalizacja musi być pojęciem, połączonym z brakiem, deficytem gospodarczym. W rzeczywistości jednak brak i racjonalizacja są to pojęcia nie tylko od siebie niezależne, ale wprost niewspółmierne, czyli pochodzące z dziedzin zupełnie różnych, jak np. pieniądz i zbiór pszenicy. Z pojęciem racjonalizacji łączy się tyle problemów i zagadnień aktualnych w chwili dzisiejszej, że niesposób nie poświęcić tej sprawie kilku słów.

Racjonalizacja pochodzi od łacińskiego słowa ratio, czyli sposób. W szerszym znaczeniu oznacza ono środek, przedmiot utrzymania. Stąd wywodzi się słowo racja, czyli ilość środków, konieczna do życia, racjonalizacja zaś oznacza taki podział środków, który przewiduje przydział każdemu człowiekowi ilości koniecznej do utrzymania. Nie ma ona zaś zasadniczo nie wspólnego z brakiem, czy niedostateczną ilością tych środków. Racjonalizacja w ścisłym tego słowa znaczeniu dotyczy tylko podziału, ale nie produkcji środków, koniecznych do życia.

Racjonalizacja nie jest pojęciem nowym, ani nie jest tembardziej wynalazkiem ostatnich czasów. Pominąwszy dość nieudolne próby racjonalizacji z czasów wojny światowej, przypomnieć należy, że teoria podziału produktów pracy ludzkiej zajmowała się przez wiek zgórą cała szkoła ekonomistów francuskich, t. zw. syndykalistyczna.

Teoria ta wychodzi z logicznego i słusznego założenia, że wydajność pracy każdego człowieka jest inna, natomiast potrzeby mają pewną granicę, poniżej której zejść nie można. Ujęcie tej granicy i zapobieżenie, aby członek społeczności nie był zmuszony żyć poniżej tego minimum, jest naszym zdaniem zadaniem gospodarki racjonalizowanej.

Praktyczne przystosowanie do życia zasad racjonalizacji znalazło rzeczywistnienie na bardzo szeroka skalę, bo powszechną w Niemczech. Racjonalizacja niemiecka, obejmująca kilkadziesiąt milionów ludzi, nie mogła zamknąć się w granicach teorii, ale wyszła daleko poza nią, obejmując olbrzymi dział produkcji, importu, cen i wy-nagrodzeń za pracę.

Streszczając krótko zasady racjonalizacji na podstawie doświadczeń niemieckich, należy powiedzieć, że państwo kontroluje zarówno całość produkcji w kraju, oraz ilość i sposób dowozu z zagranicy artykułów koniecznych do życia. Jak i podział tych środków pomiędzy ludność w ten sposób, aby nikt nie był narażony na brak.

Zarówno bowiem robotnik, jak dyrektor przedsiębiorstwa, pracownik umysłowy, czy wyrobnik lub służąca potrzebują niezbędnie niemal jednakowej ilości środków żywności i innych artykułów koniecznych, jak ubranie, bielizna, światło, ciepło, obuwie i t. d. Wszelki nadmiar ponad konieczną ilość jest luksusem, do którego zabezpieczenia państwo nie może się poczuwać.

Wynika z tego, że z pojęciem racjonalizacji, albo gospodarki racjonalizowanej, mającej każdemu zapewnić środki do życia w koniecznej ilości łączy się pojęcie sprawiedliwości społecznej i najściślej opieki państwa nad obywatelom. A przecież właśnie taka opieka jest najistotniejszym zadaniem państwa w stosunku do poddanych.

Państwo dostarcza koniecznych środków do życia nie bezpłatnie, ale za pieniądze. W tym celu państwo musi bacznie w dwóch kierunkach: aby obywatel miał pieniądze, czyli aby miał pracę, oraz aby ceny środków koniecznych do życia były utrzymane na poziomie, umożliwiającym nabywanie ich każdemu pracującemu obywatelowi. Gospodarka racjonalizowana rozszerza więc zadania państwa w bardzo szerokich kierunkach i zmusza organy państwowe do rozciągania opieki nad obywatelom w bardzo różnorodnej mierze. Krótko mówiąc, gospodarka racjonalizowana jest ostatnim wyrazem prawidłowego stosunku państwa do jednostki i nakłada, zarówno na państwo cały szereg obowiązków w różnych dziedzinach, jak i na obywatela obowiązki dyscyplinowania, przestrzegania przepisów i podporządkowania się ramom, wyznaczonym interesom ogółu. W tych bowiem tylko warunkach racjonalizacja może osiągnąć swój cel, jakim jest zabezpieczenie życia jednostki w ramach społeczności.

